

La 3a Universitat Nova Història. Bona resposta dels montblanquins.

Autor: Francesc Magrinyà

Data de publicació: 17-08-2016

Adaptació en un únic text de les dues cròniques que en Francesc Magrinyà ha redactat per al setmanari «Nova Conca» arran de la celebració de la 3a Universitat Nova Història.

Com ja saben per Nova Conca els montblanquins i la gent de la comarca, des del dilluns 1 d'agost fins al divendres 5 s'ha desenvolupat al convent de Sant Francesc del cap i casal de la Conca de Barberà la 3a Universitat Nova Història. L'Institut Nova Història, l'entitat que ha organitzat els actes, està molt satisfeta de la manera com s'ha desenrotllat la setmana cultural. Tot s'ha fet des de la més absoluta de les normalitats. La participació s'ha consolidat, les conferències han resultat molt interessants i els montblanquins han respost a la crida que se'ls ha fet a participar-hi.

Podríem fer conèixer molt a la menuda al lector de Nova Conca el contingut de cadascuna de les ponències. A quina més interessant. Però l'escrit s'allargassaria massa. Així, doncs, en farem només una petita pinzellada.

L'historiador i arxiver en Josep Maria Sans i Travé va inaugurar la Universitat amb la conferència intitulada Cristòfor Colom i els Colom de Barcelona. Amb ella, el conferenciant s'afegeix a les investigacions que afirmen que en C. Colom també era de Barcelona i ens anima a cercar més documentació sobre el Descobridor en el Llibre de Protocols de la ciutat de Barcelona. L'economista Josep Comajuncosa corrobora amb les seves recerques la feina duta a terme per l'historiador Albert Garcia Espuche, segons la qual, paral·lelament a la descoberta i conquesta d'Amèrica, s'assisteix a Catalunya i als Països Catalans a un redreç econòmic continuat, i com més va més especialitzat, el qual es manté durant els segles XVI i XVII i que, fins i tot, és capaç de superar la derrota del 1714/1715 i preparar la revolució industrial. En J. Comajuncosa és del parer que aquest enfortiment econòmic només es pot explicar pel tràfic continuat amb Amèrica. Per la seva banda, l'Enric Guillot prova que no pas tots els lleons que es veuen en els escuts apareguts en els mapes de la Península i d'Amèrica fan referència al Regne de Lleó. N'hi ha un tipus que fa referència a la Nació Catalana des dels Reis Catòlics. Dimarts encetem la jornada amb la intervenció de l'Albert Fortuny. En Fortuny se centra en el paisatge del quadre la Gioconda d'en Leonardo i afirma que hi ha moltíssimes probabilitats que el paisatge de fons reproduïx Montserrat des de la fortalesa de Castellbell. En Joan Cassola s'avé a

les afirmacions d'en Fortuny i les fa extensives als quadres d'en Lleopard en què hi ha muntanyes. Així, aquestes farien referència, en la seva majoria, al massís de Montserrat. Així mateix, en Lluís Batlle ha agafat tot un seguit d'expressions del Quixot que no acaben de tenir sentit en castellà i les ha relacionades amb expressions catalanes. A partir d'elles, el text quixotesca agafa molt més de sentit. En la seva feina s'ha ajudat de les primeres traduccions angleses, franceses i italianes de l'obra. Des d'un altre ordre de coses, en Paolo Pellegrino ha "esmicolat" els sentits ocults de la Utopia d'en Tomas Moore –el canceller anglès i gran amic d'Erasme-- i ha relacionat l'obra amb Catalunya. A més, se sorprèn que al segle XVI hi ha traducció de l'obra en moltes llengües europees, mentre que en castellà no es tradueix sinó fins al segle XVII. Dimecres al matí, els participants de la Universitat van ser cridats a anar d'excursió de la mà d'en Ramon Vinyes al Mas d'En Llorc per contemplar les pintures rupestres que s'hi han conservat. El més probable és que, segons diu en Vinyes, tinguin un profund significat astronòmic, religiós i ritual. I cloem la jornada amb les intervencions d'en Pep Mayolas i d'en Manel Capdevila. En Mayolas descobreix que al sud del País Valencià hi hagué, més enllà del riu Xúquer, un territori que pertanyia directament als hereus de la família reial. És a dir, un principat. Les seves ciutats més importants serien Xixona, Oriola i, sobretot, Alacant. En Felip II va anul·lar aquest principat. Per contra, Felip II crea el Principat d'Astúries. Al seu torn, en Capdevila ens parla del Camí dels Espanyols o, millor dit dels Catalans, pel qual els catalans dels segles XV i XVI es posaven en relació, tot vorejant França –el seu gran adversari--, amb les terres germàniques i flamenques. Dijous, en Joanjo Albinyana encetava el dia amb una conferència sobre el Ducat de Milà i la Nació Catalana. En J. Albinyana, gratant darrere de les nissagues com la dels Sforza o la dels Visconti al Milanesat (Itàlia), ha descobert avantpassats catalans dins aquestes dinasties. Al seu torn, en Víctor Cucurull va pronunciar una conferència intitulada el Consolat català de Sevilla i l'empresa americana. El conferenciant conclou que Sevilla als segles XVI i XVII era una ciutat mitjana –uns 25.000 habitants– en comparació amb els 100.000 de València, la ciutat aleshores més poblada i important de la península. Sevilla no tenia grans drassanes. Ni especialistes en coses de la mar. Ni obrers, ni fusters, ni calafatadors, que són uns oficis bàsics per establir i mantenir una ruta comercial pròspera i duradora. En Cucurull afegeix que la poca fondària del riu Guadalquivir no permetia ni permet que els vaixells que venien d'Amèrica carregats amb tota mena de productes poguessin recalar a la capital d'Andalusia. Sí que, en canvi, hi havia allí un potent consolat català, molt influent en els negocis. En Cucurull dona per fet que el primer port peninsular on arribaven els vaixells americans era, a tot estirar, Cadis i que des de Cadis les mercaderies o bé eren traslladades, des d'un determinat moment, en carro arreu de Castella o bé es mantenien dins les naus per desembarcar-les a ports de la Corona Catalanoaragonesa. El primer parlament de la tarda va anar a càrrec d'en Cesc Garrido, investigador que ja fa anys que fa recerca sobre en Leonardo i les personalitats que l'envolten. Una d'aquestes personalitats no és altra que la celebradíssima Mona Lisa. Sobre ella va versar la tercera xerrada del dia. Resumint-ho molt, en Garrido, després de moltes proves, conclou que la model de la Mona Lisa va ser la Isabel d'Aragó, filla de l'Alfons II d'Aragó, rei de Nàpols, i Hipòlita Maria Sforza. El mateix nom Mona Lisa ja ens dona una pista: (E)lisa(bet). Així, doncs, la dama dita la Gioconda pertanyeria a la casa reial catalana de Nàpols i de ben segur que era parenta del mateix pintor Leonardo. I és que aquest té un escut i, per tant era un noble. I aquest escut d'en Leonardo és compost de tres barres catalanes. I aleshores hem de concloure que en Leonardo pertanyia igualment a la família reial catalana, talment com la Isabel d'Aragó. La darrera ponència del dia la va tancar en Toni Saura amb la relació el títol de la qual és Pals i Cotlliure segons els gravats i quadres referents a la descoberta d'Amèrica. I efectivament, en Saura fa una detalladíssima comparació, d'un costat, entre un quadre renaixentista on apareix la vila nord-catalana de Cotlliure, la qual acompanya la figura del navegant Alfons Anes Pinçon, i un altra reproducció més moderna de la mateixa vila. De l'altre costat, posa en relació el dibuix d'una vila que apareix en la portada del llibre Historia General de los Hechos de los Castellanos (1600) de l'Antonio de Herrera amb unes altres de la vila de Pals d'Empordà, població força ben conservada. Doncs bé, les respectives comparacions que va fer en Saura van ser acuradíssimes. Mil·limètriques. Aquesta cronista en dona fe. De totes dues en resulta el següent: que el germà Pinçon mencionat s'estava a Cotlliure --i no a Andalusia!-- i que la vila reproduïda en el llibre citat és Pals d'Empordà i no pas el Palos andalusí. I això sense cap mena de dubte. Així, doncs, això de los Hechos de los Castellanos és fals. És una tergiversació censora. Finalment, el cicle de conferències va quedar conclòs l'endemà al matí amb la intervenció de l'investigador J. Bilbeny. Aquesta intervenció va girar a l'entorn del pintor que va ser la delícia dels intel·lectuals surrealistes per l'onirisme al·lucinatori que plasma en els seus llenços: Jeroni Bosch. D'aquest pintor no ens n'han arribat gaires notícies. Sabem d'ell que també tenia escut –ell mateix el dibuixa-- i que, per tant, també era noble. Sabem també que al segle XIX els flamencs no sabien qui era i que el personatge que actualment els flamencs postulen com el pintor del Jardí de les Delícies no es va mai moure del seu país. D'altra banda, hi ha algun escrit que el fa de Toledo. Ara bé, l'escut al qual fèiem referència –amb una flor de lis-- pertany a la família noble dels Bosch catalans, sigui als de Barcelona, Lleida, València o Nàpols. A tot això cal afegir-hi el fet que en Bosch reproduïx detalladament fauna i flora meridional i, fins i tot, de les Canàries. Encara més, apareixen en els seus llenços barraques valencianes, les muntanyes de Montserrat i també barretines. El mateix rei Felip II de Castella o Felip I de Catalunya l'apreciava moltíssim. I cal no oblidar que els seus quadres es conserven al Museu del Prado. Segur que no és casual. Tot plegat, molt estrany per algú de qui se'ns diu que no havia mai sortit de les terres nòrdiques, oi?

D'altra banda, insistim en la participació dels montblanquins en la 3a Universitat. Aquesta s'ha fet molt agradablement palesa en les sessions de cinema a la fresca que INH ha programat a la plaça de Sant Francesc. En la frescor de la nit,

molt montblanquins han acompanyat els “universitaris” a veure films sobre en Colom i la falsificació de la descoberta d'Amèrica, sobre la vida i obra del l'autor del Quixot i sobre la vida i obra d'en Leonardo da Vinci. Els montblanquins han establert interessants diàlegs amb en Jordi Bilbeny, coautor d'aquests films.

Així mateix, en el transcurs d'aquests cinc dies, a banda de les sessions de cinema, hi ha hagut més actes no estrictament acadèmics. D'una banda els llevants de taula, i, per l'altra, un concert dins l'antiga església del convent de Sant Francesc. Amb els llevants de taula s'ha volgut que una persona coneguda del gran públic parlés, en l'ambient distès d'havent dinat, sobre alguna qüestió candent de l'actualitat. Així, han parlat personalitats com l'actor Ramon Peris-March (En Petri de Súper 3), l'escriptora Patrícia Gabancho, la membre de l'ANC Liz Castro, el polític Uriel Bertran i el periodista Enric Vila. En Ramon Peris, per exemple, ens va recordar el paper fonamental que, des de la seva fundació, Televisió de Catalunya ha tingut a l'hora d'oferir a la nostra canalla --i amb un èxit esclatant-- uns referents propis, netament catalans i, és clar, en llengua catalana. Precisament aquesta mateixa tasca és la que s'ha proposat des del vessant històric l'INH. O la Liz Castro, que va argumentar a favor del Referèndum Unilateral d'Independència. O la Patrícia Gabancho, que demanava unitat entre tots els partits independentistes per culminar amb èxit el procés que estem vivint cap a un estat lliure. O la confiança amb què l'Uriel Bertran veia aquest mateix procés. Etc. Quant al concert, aquest va tenir lloc dijous 4 d'agost dins l'auster marc de la vellíssima església del convent franciscà. El duet ARKIALÈ va obsequiar els universitaris amb l'execució d'unes composicions musicals dramatitzades per mitjà de violoncel i acordions.

I acabem aquesta crònica. La sensació que en trec és que l'Institut Nova Història ha tornat a fer una feinada en investigació i divulgació sobre el nostre passat ocultat. Una feinada incommensurable. Alhora, m'adono que el desenvolupament de les jornades s'ha fet més àgil. S'han suprimit, per exemple, la presentació de llibres i la lectura de manifestos. S'ha anat més al gra. Amb tot, penso que s'han de reformar algunes coses per a futures edicions. Caldria que les conferències no siguin tan llargues i que s'emprin més eficaçment els recursos audiovisuals i tot sigui més didàctic. Estaria molt bé, també, que els participants tinguin d'avançada un resum de les conferències que han de ser exposades. Així mateix, crec que l'INH hauria de programar més activitats obertes al poble de Montblanc.

I encara un apunt. Un apunt que aquest cronista, membre de l'Institut, reserva per als agraïments. Agraïments per a l'Ajuntament de Montblanc per les facilitats i ajudes de tota mena que ens ha proporcionat i, en concret, al seu batlle Josep Andreu per l'especial interès que hi ha posat. I també per al regidor Jordi Albalat, que ha organitzat les sessions de cinema a la fresca. També a en Guillem, que ha tingut cura perquè les sessions de cinema funcionessin perfectament. I a la Guàrdia Urbana, que s'ha ocupat de tancar el recinte amb tot el material que hi hem deixat i que l'ha vigilat durant quatre nits i, en darrer lloc, als montblanquins perquè han tornat a acollir càlidament la UNH i a participar-hi. Esperem retrobar-nos l'any que ve. Moltes mercès a tothom!

Francesc Magrinyà Rull